

Sygn. akt II Ca 829/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Ryszard Małecki

Sędzia: SO Anna Czarnecka (spr.)

Sędzia: SR del. Dominik Stawicki

Protokolant: starszy prot. sąd. Justyna Klimek

po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 2014 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletnich J. W. i M. W. reprezentowanych przez matkę R. W.

przeciwko M. W.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji wniesionej przez powodów

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu

z dnia 12 maja 2014 r.

sygn. akt IV RC 99/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. w ten sposób, że zasądza od pozwanego M. W. na rzecz małoletniej powódki J. W. rentę alimentacyjną w kwocie 900 zł (dziewięćset) miesięcznie oraz na rzecz małoletniego powoda M. W. rentę alimentacyjną w kwocie 700 zł (siedemset) miesięcznie, łącznie 1.600 zł (tysiąc sześćset) miesięcznie, począwszy od 18 listopada 2014r. płatne z góry do rąk matki małoletnich powodów R. W. do dnia 10-go każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami w przypadku opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat i to w miejsce rent alimentacyjnych ustalonych wyrokiem Sądu Rejonowego P.z dnia 24 października 2013r. sygn. akt (...), oddalając powództwo w pozostałym zakresie;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. odstępuje od obciążenia pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego.

/-/A.Czarnecka/-/R.Małecki/-/D.Stawicki

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 lutego 2014 r. skierowanym przeciwko M. W. małoletni powodowie M. W. oraz J. W. działający przez matkę R. W., wnieśli o zasądzenie od pozwanego na ich rzecz renty alimentacyjnej w kwocie po 950 zł na rzecz

powódki i 750 zł na rzecz powoda płatnych do 10-go dnia każdego miesiąca z góry do rąk matki małoletnich powodów wraz z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat, w miejsce rent alimentacyjnych zasądzonych wyrokiem Sądu Rejonowego P.z dnia 24 października 2013r. (sygn. akt (...)) począwszy od 1 lutego 2014 r. oraz o podwyższenie kwoty 150 zł do kwoty 350 zł na rzecz każdego z powodów tytułem udziału w kosztach wyprawki szkolnej do rąk matki małoletnich powodów.

Pozwany nie przedłożył odpowiedzi na pozew jednakże złożył oświadczenie pisemne, w którym wskazał wysokość swych wydatków, załączając stosowne rachunki i faktury a także zaświadczenie o zarobkach i zeznania podatkowe. Na rozprawie w dniu 12 maja 2014 r. pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości zaś powodowie podtrzymali stanowiska zawarte w pozwie.

Wyrokiem z dnia 12 maja 2014 r. Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu oddalił powództwo (punkt 1) oraz kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa (punkt 2).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Małoletnia powódka J. W. urodziła się w dniu (...)r. i jest córką pozwanego i R. W.. Małoletni powód M. W. urodził się w dniu (...)r. i jest synem pozwanego i R. W..

Wyrokiem Sądu Rejonowego P.z dnia 24 października 2013 r. w sprawie o sygnaturze akt (...)Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki J. W. podwyższoną rentę alimentacyjną w kwocie po 700 zł miesięcznie i od pozwanego na rzecz powoda M. W. podwyższoną rentę alimentacyjną w kwocie po 550 zł miesięcznie płatną do 10 dnia każdego miesiąca, poczynając od dnia 01 grudnia 2012 r.

W dacie uprawomocnienia poprzedniego orzeczenia w przedmiocie alimentów małoletnia powódka miała ukończone 13 lat i uczęszczała do II klasy gimnazjum, zaś powód miał ukończone 16 i chodził do I klasy technikum.

Powodowie mieszkali wraz z matką w mieszkaniu należącym do MPGM. Matka powodów była w trakcie wykupu mieszkania, za które płaciła 300 zł miesięcznie. Łącznie wydatki na dzieci wynosiły w przypadku małoletniego ok. 1104 zł, a w przypadku powódki ok. 1.671 zł. Dzieci były generalnie zdrowe z tym, że powódka cierpiała na cukrzycę insulino zależną.

Matka powodów ma wykształcenie średnie ekonomiczne i prowadziła działalność gospodarczą. W zeznaniu podatkowym w 2012 r. deklarowała dochód w wysokości 28.505,28 zł, co na miesiąc daje kwotę 2375 zł. Za 2013 r. matka powodów deklarowała przychód w kwocie 1500 zł miesięcznie. Matka powodów chorowała na cukrzycę, wydając na leki ok. 350 zł.

Pozwany ma wykształcenie średnie. W dacie uprawomocnienia poprzedniego orzeczenia w przedmiocie alimentów pozwany mieszkał u swojej matki w należącym do niej 3 pokojowym mieszkaniu. Wraz z pozwanym mieszkała jego 3 dzieci: P., N. i N. (1) oraz konkubina M. T., która nie pracowała i nie osiągała dochodów. Dzieci te były zdrowe i uczyły się. Pozwany leczył się z powodu choroby alkoholowej, za co płacił ok. 150 zł miesięcznie i był po wyleczonej chorobie trzustki. Pozwanemu pomagali rodzice. Łącznie pozwany wydatkował kwotę 1.105 zł, nie wliczając w to kosztów zakupu żywności i odzieży dla siebie i dzieci.

Pozwany był zatrudniony w firmie (...) i zarabiał ok. 4.000 zł netto. Pozwany w zeznaniu podatkowym za 2012 r. deklarował dochód, który po odliczeniu składek i podatku wynosił 76.629 zł. Po potrąceniu renty na starsze dzieci pozwanego N. i P. w łącznej kwocie pozwanemu pozostawał dochód w kwocie około 5.523 zł. W pierwszej połowie 2013 r. pozwany zarabiał średnio około 5.290 zł. Pozwany nie widywał się z powodami, nie łożył na ich utrzymanie oprócz zasądzonych alimentów, nie kupował prezentów.

Małoletnia powódka ma obecnie ukończone 14 lat i uczęszcza do drugiej klasy gimnazjum zaś małoletni powód ma ukończone 17 i uczęszcza do I klasy technikum. Powodowie mieszkają wraz z matką w mieszkaniu należącym MPGM. Matka jest w trakcie wykupu mieszkania, za które płaci raty w kwocie ok. 300 zł miesięcznie. Miesięczne koszty

utrzymania powodów nie uległy zmianie i wynoszą: w przypadku małoletniego ok. 1.104 zł a w przypadku powódki ok. 1.671 zł. Dzieci są generalnie zdrowe z tym, że powódka cierpi nadal na cukrzycę zależną.

Matka powodów ma wykształcenie średnie ekonomiczne, nie pracuje i otrzymuje zasiłek rehabilitacyjny w kwocie ok. 1100 zł. W zeznaniu podatkowym za 2013 r. matka powodów deklarowała przychód w wysokości 30.875 zł, co po odliczeniu kosztów uzyskania dochodu oraz podatku daje kwotę ok. 1310 zł. Matka powodów choruje nadal na cukrzycę, na leki wydaje ok. 350 zł.

Pozwany ma obecnie 41 lat. Nadal mieszka w 3 pokojowym lokalu należącym do jego matki. Wraz z pozwanym mieszkają jego dzieci: P., N.i N. (1) oraz jego konkubina M. T., która nie pracuje i nie osiąga dochodów. Miesięczne koszty utrzymania pozwanego wynoszą 1.105 zł, nie wliczając w to kosztów zakupu żywności i odzieży dla siebie i dzieci.

Pozwany nadal jest zatrudniony w firmie (...) i zarabia ok. 2.597 zł netto. Powyższa kwota jest wynagrodzeniem otrzymywanym przez pozwanego po potrąceniu zajęć komorniczych i spłaty pożyczki. Pozwany w zeznaniu podatkowym za 2013 r. deklarował dochód, który po odliczeniu składek, podatku i kosztów uzyskania przychodu wynosił 62.182 zł co daje ok. 5.181 zł miesięcznie.

Pozwany w dalszym ciągu nie widuje się z powodami, nie łoży na ich utrzymanie oprócz zasądzonych alimentów, nie kupuje prezentów i nie bierze udziału w ich wychowaniu.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach niniejszej sprawy oraz w aktach sprawy o sygn. akt(...), jak również na podstawie przesłuchania matki małoletnich powodów i pozwanego.

Sąd nie dał wiary twierdzeniom strony powodowej, iż wzrosły koszty żywności i zakupu ubrań dla dzieci. Sąd zauważył, iż od czasu uprawomocnienia się poprzedniego wyroku, w którym de facto podwyższono alimenty upłynęło jedynie 6 miesięcy, a w tym czasie ceny żywności i ubrań nie wzrosły na tyle, żeby miało to jakkolwiek wpływ na niniejszą sprawę. Sąd nie dał zasadniczo wiary także twierdzeniom strony powodowej, jakoby matka powodów cierpiała na liczne nowe choroby, ponieważ oprócz słów matki powodów, nie zostało to poparte żadnymi innymi dowodami.

Przystępując do rozważań nad ustalonym przez siebie stanem faktycznym Sąd I instancji - powołując się na art. 138 k.r.o., art. 133 § 1 k.r.o. oraz art. 135 § 1 k.r.o. oraz po wypowiedzeniu się na temat przesłanek obowiązku alimentacyjnego – podniósł, że powództwo o podwyższenie alimentów nie zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości Sądu, iż strona powodowa nie wykazała, że od daty uprawomocnienia ostatecznego orzeczenia w przedmiocie renty alimentacyjnej doszło do istotnej zmiany stosunków po stronie małoletnich powodów. Sąd zważył, że pomiędzy uprawomocnieniem się wyroku w sprawie (...)a chwilą obecną minęło zaledwie pół roku.

Sąd wskazał, że w dacie ustalania alimentów w sprawie (...)małoletni powód miał 16 lat, zaś powódka 13 lat. Od tego czasu nie zwiększyły się ich usprawiedliwione potrzeby a w konsekwencji - wydatki na ich utrzymanie. Matka powodów do lipca 2014r. otrzymuje zasiłek rehabilitacyjny w kwocie 1100 zł i będzie się starała o jego przedłużenie. Zlikwidowała działalność gospodarczą z uwagi na stan zdrowia, jednak jak sama stwierdziła, opiekowała się wcześniej dziećmi niepełnosprawnymi i nie potrzebowała do tego posiadania uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi. Stwierdzenie zaś u niej nowego schorzenia - padaczki - spowodowało odebranie jej tych uprawnień.

Jeśli chodzi o pozwanego, to jego wydatki pozostały na tym samym poziomie, poprzednio zarabiał ok. 5.290 zaś obecnie zarabia ok 5.180 zł. Zarówno wówczas jak i obecnie wynagrodzenie pozwanego jest w dużej części zajęte przez Komornika Sądowego. Sąd podniósł, iż pozwany w dalszym ciągu oprócz dwojga powodów, ma na utrzymaniu troje dzieci będących na jego wyłącznym utrzymaniu.

Reasumując sytuacja pozwanego pozostaje taka sama, jak w chwili ustalenia obowiązku alimentacyjnego w 2013 r., zaś sytuacja powodów nie uległa zmianie co do ich potrzeb, zatem nie zaistniała przesłanka zmiany wysokości ustalonej renty alimentacyjnej. (punkt 1 wyroku). O kosztach Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku na podstawie art. 102 k.p.c.

Od powyższego wyroku apelację wywiedli powodowie, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego zmianę poprzez uznanie powództwa w całości i zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów alimentów w kwocie: na córkę J. 950 zł i syna M. 750 zł razem 1700 zł i wyprawki szkolnej w kwocie 700 zł na zakup podręczników płatnej do końca września każdego roku.

W uzasadnieniu apelujący podnieśli, że pozwany od 8 lat nie utrzymuje żadnych kontaktów z dziećmi, nie uczestniczy w wychowaniu i ich kształceniu. Wskazali również, że sytuacja małoletnich powodów uległa pogorszeniu z uwagi na zły stan zdrowia matki. W latach 2011-2012 r. dochody matki powodów z prowadzonej działalności gospodarczej i zasiłku chorobowego opiewały na kwotę 2016 r. netto miesięcznie w roku 2011 i 2375 zł w roku 2012. W roku 2013 r., matka powodów osiągnęła dochód w kwocie 17397,31 zł tj. 1449,77 zł netto miesięcznie czyli spadek dochodu o 925,70 zł. U matki powodów stwierdzono kolejne choroby tj. padaczka, wole guzkowe tarczycy. W związku zaś z długotrwałym przebywaniem na zwolnieniu lekarskim rozwiązano z nią umowę, którą świadczyła w ramach działalności (opieka nad dziećmi niepełnosprawnymi w czasie transportu), czego rezultatem było zawieszenie działalności gospodarczej od dnia 1.03.2014 r. W chwili obecnej matka powodów przebywa na świadczeniu rehabilitacyjnym do 30.06.2014 r., które wynosi ok. 1087,49 zł miesięcznie, czyli jest niższe o kwotę 1287,93 zł w stosunku do dochodu osiąganego w roku 2012. Pozwany zarabia zaś minimum 6-krotnie więcej, a cały czas oświadcza, że zarabia 3000 zł do 3200 zł. Środki otrzymywane z zasiłku wraz z alimentami od pozwanego są zatem niewystarczające na pokrycie podstawowych potrzeb dzieci. Apelujący podnieśli również, że matka powodów wielokrotnie informowała Sąd, że na jedzenie przeznaczają kwotę ok. 1500 zł i jest niewystarczająca przy diecie cukrzycowej i wyżywieniu rozwijającego się i uprawiającego sporty nastolatka. Pozwany do dnia dzisiejszego nie spłacił również zobowiązania alimentacyjnego wobec powodów za rok 2013 w kwocie 1600 zł.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów okazała się częściowo zasadna.

Sąd Rejonowy poczynił w większości prawidłowe ustalenia faktyczne, poparte zgromadzonym materiałem dowodowym i ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje jako własne z zastrzeżeniami wskazanymi poniżej. Sąd Odwoławczy nie w pełni podzielił wyprowadzone z tych ustaleń wnioski oraz przeprowadzoną w postępowaniu pierwszoinstancyjnym ocenę jurydyczną niniejszej sprawy i w konsekwencji dokonał samoistnej oceny z punktu widzenia prawa materialnego prawidłowych ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego, uzupełnionych ustaleniami własnymi, dochodząc - na podstawie przeprowadzonej subsumcji - do konkluzji, że orzeczenie wymaga zmiany.

Na wstępie wskazać należy, że w przedmiotowej sprawie powodowie domagali się podwyższenia im renty alimentacyjnej, a zatem ich roszczenie wymagało oceny na podstawie art. 138 k.r.o. Zgodnie z treścią tego przepisu, w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Z kolei art. 135 § 1 k.r.o. stanowi, że zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. W doktrynie powszechnie się przyjmuje, że przez zmianę stosunków rozumie się istotne zwiększenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji, istotne zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub istotne zmniejszenie się możliwości zaspokajania potrzeb własnymi siłami. Z powyższego wynika zatem, że chodzi o istotną zmianę stosunków. Rozstrzygnięcie o żądaniu opartym na art. 138 k.r.o. wymaga więc porównania stanu istniejącego w dacie ostatniego ustalenia obowiązku alimentacyjnego ze stanem istniejącym aktualnie.

W przedmiotowej sprawie pomimo, że poprzednie orzeczenie ustalające alimenty zapadło niedawno, bo 24 października 2013 r., to jednak, wbrew temu co przyjął Sąd Rejonowy, sytuacja powodów w sposób zasadniczy uległa zmianie. Z akt sprawy wynika bowiem, że w sposób istotny zmieniła się sytuacja matki małoletnich powodów. R. W.

pracowała do tej pory zawodowo, prowadząc działalność gospodarczą i uzyskiwała z tego tytułu dochody w 2012 r. ok. 2375 zł miesięcznie. Obecnie matka powodów, z uwagi na zły stan zdrowia (padaczka, cukrzyca, wole guzkowe tarczycy), musiała zawiesić działalność gospodarczą i jej jedynym źródłem dochodu jest świadczenie rehabilitacyjne. Wysokość tego świadczenia, jak przyznała matka powodów na rozprawie apelacyjnej, wynosiło 1100 zł, a obecnie 1987 zł netto i będzie je otrzymać do 6 stycznia 2015 r. Matka małoletnich podała również, że złożyła wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy w ZUS w dniu 4.11.2014 r. (k. 71). Stan zdrowia doprowadził do wzrostu wydatków na leczenie.

Odnosząc się do usprawiedliwionych potrzeb powodów stwierdzić należy, że rację miał Sąd Rejonowy twierdząc, że ich wysokość nie uległa w stosunku do poprzedniego orzeczenia istotnej zmianie. W ocenie Sądu Okręgowego zawyżone jednak zostały koszty wyżywienia dzieci ustalone w kwotach po 600 zł miesięcznie. Zasady doświadczenia wskazują, że kwotą wystarczającą w przypadku zdrowego dziecka jest 400 zł miesięcznie. Koszt wyżywienia małoletniej J. W., z uwagi na stan zdrowia powinien natomiast kształtować się na poziomie 500 zł. Zatem usprawiedliwione potrzeby powodów kształtują się w przypadku powódki na poziomie ok. 1571 zł, zaś w przypadku pozwanego na poziomie ok. 904 zł.

Przyjąć należało, że z uwagi na znaczne pogorszenie się sytuacji matki dzieci, która partycypowała w zaspokajaniu **ponad połowy** ich usprawiedliwionych potrzeb, sytuacja małoletnich zasadniczo zmieniła się od wydania poprzedniego orzeczenia dotyczącego alimentów. Dzieci mają niezaspokojone potrzeby, a zatem istniała konieczność rozważenia, aby ich ojciec w większym, niż dotychczas stopniu przyczyniał się do ponoszenia ich kosztów utrzymania. Jest to tym bardziej uzasadnione, że M. W. w żaden inny sposób poza finansowym nie uczestniczy w życiu dzieci. Wobec tego jednak, że zakres świadczeń alimentacyjnych zależy także od zarobkowych możliwości zobowiązanego, oceny wymagała aktualna sytuacja pozwanego.

W orzecznictwie powszechnie się przyjmuje, że przez ustawowe określenie "możliwości zarobkowe i majątkowe" rozumieć należy nie tylko zarobki i dochody rzeczywiście uzyskiwane ze swojego majątku, lecz te zarobki i te dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności i przestrzeganiu zasad prawidłowej gospodarki oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych (zob. uchwała SN z dnia 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86).

Wynagrodzenie pozwanego w okresie od wydania wyroku Sądu Rejonowego z dnia 24 października 2013 r., ustalającego alimenty na rzecz córki na kwotę 700 zł oraz na rzecz syna na kwotę 550 zł, zasadniczo nie zmieniło się i wynosi obecnie ok. 5.189 zł (k. 26v,49). Pozwany w dalszym ciągu oprócz dwojga powodów, ma na utrzymaniu troje dzieci, albowiem najstarsza córka pozwanego - N. mimo osiągnięcia pełnoletniości uczy się w liceum (k. 71). Stałe miesięczne wydatki pozwanego, jak ustalił prawidłowo Sąd I instancji wynoszą 1105 zł bez wydatków na żywność i odzież dla pozwanego i dzieci. Do powyższych wydatków należy więc doliczyć koszty żywności dla pozwanego i jego trójki dzieci w łącznej kwocie 1600 zł (po 400 zł na każdego) oraz koszty odzieży w łącznej kwocie 400 zł. Z powyższego wynika zatem, że stałe wydatki pozwanego wraz z dotychczasową rentą alimentacyjną na rzecz powodów w łącznej kwocie 1250 zł oscylują wokół kwoty 4.355 zł. Pozwanemu po odliczeniu niezbędnych wydatków pozostaje więc kwota 834 zł.

Mając na uwadze powyższe, a w szczególności wysokość wynagrodzenia otrzymywanego przez pozwanego oraz wysokość ponoszonych stałych wydatków, stwierdzić należy, że pozwany jest w stanie łożyć na utrzymanie powódki kwotę o 200 zł wyższą od dotychczasowej tj. 900 zł miesięcznie oraz na utrzymanie powoda kwotę o 150 zł wyższą od dotychczasowej tj. 700 zł miesięcznie. Sąd Okręgowy podwyższając alimenty na rzecz powódki miał na uwadze, iż koszty jej utrzymania z uwagi na chorobę są wyższe. Pozwanemu zaś pod odliczeniu stałych wydatków, jak i przy uwzględnieniu podwyższonej renty alimentacyjnej na rzecz powodów, pozostanie kwota 484 zł, którą może spożytkować na własne cele.

Zważyć w tym miejscu trzeba, że rodzice powinni dzielić się ze swoimi dziećmi nawet najmniejszymi dochodami, by zapewnić im utrzymanie i możliwość rozwoju. Łączna kwota alimentów w wysokości 1600 zł miesięcznie nadal zaspokoi jedynie część usprawiedliwionych potrzeb powodów, a zatem pozostałe wydatki będzie musiała ponosić, w

miarę swoich możliwości, matka, która ma trudną sytuację finansową i zdrowotną, a dodatkowo to na niej spoczywa całość obowiązków związanych z wychowaniem dzieci.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok orzekając jak w punkcie I sentencji. W pozostałym zakresie apelacja zasługiwała na oddalenie (alimenty w wyższym zakresie i koszty wyprawki szkolnej) na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt II sentencji).

O kosztach postępowania apelacyjnego, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. art. 391 § 1 k.p.c. i art. 102 k.p.c. jak w punkcie III wyroku. Sąd Okręgowy odstąpił od obciążenia pozwanego kosztami postępowania apelacyjnego, biorąc pod uwagę jego sytuację materialną i życiową oraz obowiązek wywiązania się zapłaty podwyższonych alimentów na rzecz powodów.

/-/ A. Czarnecka/-/ R. Małecki/-/ D. Stawicki